

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Hvem snakker vi om?

Karl Henrik Melle

Fagkonferansen Hell 8. november 2018

Kort om min bakgrunn

- Utdannet lege, spesialist i psykiatri
- Arbeidet hovedsakelig innen akutt- og sikkerhetspsykiatri men også litt utredning og HaVo. Siste årene arbeidet i Trondheim fengsel
- Interesse for diagnostikk, behandling, rettssikkerhet og rettspsykiatri
- Leder av psykiatrisk gruppe siden des. 2010
- Leder av DRK siden mars 2013

Kort om mine (faglige) kamper

- Fra 2005 prøvde å argumentere for at psykisk helsevernloven burde hatt et tilleggskriterium for de "brysomme" for å unngå en ny særreaksjon "light"
- Fra 2006 prøvde å argumentere for å unngå en PHL som bygger på "farekriteriet" og at begrunnelse for tvungent psykisk helsevern må være behandling
- Fra 2007 prøvd å argumentere for at ransaking av rom og eiendeler må være en fast prosedyre omfattet av "husordensregler"
- Tapte de to første, vant på en måte den siste

Hvem vil jeg legge meg ut med i dag?

- Leser daglig rettspsykiatriske erklæringer
- Leser flere ganger i året erklæringer som indikerer betydelig offentlig svikt
- Hvorfor endte de opp som lovbrøyttere?
- Uflaks?
- Ukunne?
- Ufagliglighet?
- Uetterrettelighet?
- Et kart (les lovverk) i konflikt med terrenget ?

Fokus p.t. rettssikkerhet for lovbrystere

- Påpeke når psykotiske personer sitter i fengsel
- Bevisstgjøre eget fagmiljø om forskjell på varetekt og soning
- Overholde avtale med Statens helsetilsyn om at DRK kan melde grov offentlig svikt til tilsynsmyndigheten uten hinder av taushetsplikt

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Hvem er «dem» – et eksempel?

Hva skjedde med saken?

- Meldte denne saken Statens helsetilsyn
- Med hjemmel i domstolsloven § 63a andre ledd, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2
- Mulighet å melde som følge «oppfølging og kontroll» som «rettstelleorgan»
- Vet ikke hva som skjedde

Enestående?

- Kunne snakket i timesvis, antagelig dager om ...
- En 30 år gammel småbarnsforelder med Corea Huntington som sitter i varetekt i ca. ett år
- Om en psykisk utviklingshemmet med atferdsproblem i institusjon med bare ufaglærte
- Om psykotiske der alt bortforklares som rus
- Om en psykotisk med ustabil nakkebrudd
- Men ...

Hva kjennetegner sakene?

- Typisk at ikke rene tilstander men blanding av rusmiddelbruk, psykisk lidelse, atferdsproblem og/eller rusmiddelbruk
- Aktiverer flere offentlige instanser
 - NAV
 - Kommune
 - Somatisk spesialisthelsetjeneste, HaVo,
 - rusbehandling, og/eller psykisk helsevern

Hva kjennetegner sakene? Forts.

- Finnes ikke mulighet for adekvat utredning
- Kommunen overlatt til seg selv
- Hvorfor?
 - Mangler lovhjemmel?
 - Mangler institusjon?
 - Mangler evne og/eller mangler vilje?
- Resultat er økende kriminalisering
 - Spesielt fra «omsorgsgivere»
 - Tilfeldige fornærmede i det offentlige rom

Men før strafferetten slår inn ...

- Lovverk og forskrifter utviklet for helt andre formål brukes for å utøve «tvang» mot personer med psykiske lidelser for å tvinge dem til å tilpasse seg «normalkrav»
 - Barnevernlovgivning
 - Førerkortforskrift
 - Vergemål
- I praksis gjør dette at personen mister rettigheter og adekvat klagemulighet

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Hvorfor blir det så raskt mye verre?

Hvorfor verre?

- Dårligere økonomi hos alle?
- Mindre og mindre adekvate sengeplasser?
- «Fagfolk» har sluttet å bry seg?
- Økende fragmentering av tilbudet
 - Psykisk helsevern splittet sykehus/DPS/tvang/ikke
- Rusbehandling er styrket, men ...
- Kommunalt tilbud styrket, men ...
 - 'Lovpålagte' oppgaver

Noen av de sentrale problemene

- Diskontinuitet satt i system
 - Organisatorisk
 - Lovmessig
- «Stollek innen et ansvarsfraskrivende stigespill» der kriminalomsorgen sitter nederst
- Inkonsistent behandling og diagnostikk
 - «Eksportdiagnostikk»
 - «Bortforklarende diagnostikk»

Resultat?

- Elendig behandling over tid
 - Kronifisering, økt lidelse og død
- Manglende alliansebygging og avvisning
- Betydelig økte utgifter på sikt
 - Som følge av kronifisering
 - Som følge av rettsprosesser

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

En avsporing må være lov

«Samtykkekompetanse»

- Håper Høyesterett kan rydde her, men ...
- Fungerer verre en det jeg kunne tenkt meg
- Sjeldent ødeleggende - dobbelt opp
 - Åpenbart syke folk får ikke lenger behandling
 - Syke folk med sykdomsopplevelse utsettes for helt unødig tvang og fremmedgjøring
- Konkret tenkning –ulogisk, ufaglig, ufornuftig
- Farekriteriet blir hovedkriterium

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Men finnes det løsninger

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Kriminalisere alle?

Dom sikrer god behandling

- Strukturert, planlagt og langsiktig behandling
- Tid og anledning til å bygge allianser
- Strukturert og tidsubestemt oppfølging
- Klare ansvarslinjer
- Trygge overføringer til lavere omsorgsnivå
- Trygg utslusing til egen bolig
- Gode risikohåndteringsplaner ved tilbakefall

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISSJON

Bakside?

Rettsikkerhetsproblem ved dom

- Som følge av dom er kontrollkommisjonen mer marginalisert
 - Men har ansvar for kontroll av de dømtes velferd
- Klart mindre mulighet for påvirkning av egen behandling og livsbetingelser - samfunnsvern
- Manglende dagtilbud
- Manglende aktivitetstilbud
- For enkelte blir det ren oppbevaring

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

Alternativ?

Økt samarbeid på tvers

- Psykiatrigruppen ved Oslo politidistrikt
 - Personorientert, ikke saksorientert
 - Dette er en arbeidsmåte som bør breddes til alle norske politidistrikt
- Men helst før påtalemyndighet er involvert
- Helsetjenestene kan arbeide etter samme modell
- Varetekt i, eller dom til fengsel er en dårlig idé

Personfokus

- Vergeoppnevning er sentralt
- En aktør har hovedansvaret
- Andre er forpliktet å yte etter behov
- Ingen eksport uten åpenbart feilplassert
- Vi har et utall lover, forskrifter, rundskriv som kan hjemle det meste
- Dette kan sikre både adekvat behandling og forebygge lovbrudd

Personfokus

- Individuell plan
- Primærforebygging av vold
 - BVC, START, HCR-20 V3 m.m.
- Sekundærforebygging
 - Early Recognition Method (ERM) m.m.
- Varetekt?
- Soning
 - Rundskriv G-8/2006 felles for HOD og JD

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

DEN RETTSMEDISINSKE KOMMISJON

karl.melle@sivilrett.no